

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра хірургії з післядипломною освітою

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард Бурячківський

«01» вересня 2025 року

**ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАХВОРЮВАННЯ ПЕЧІНКИ. ЕХІНОКОКОЗ ПЕЧІНКИ»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальності: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: «Медицина»

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухвалено Вченою Радою ОНМедУ (протокол №__ від _____ 2025 року).

Розробники:

д.мед.н., професор Грубнік В.В., доц. Поляк С.Д., доц. Парфентьев Р.С., доц. Муравйов П.Т., доц. Воронинцева К.О., ас. Грубнік В.В., доц. Койчев Є.А., ас. Дегтяренко С.П., ас. Слепов В.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Хірургії з післядипломною освітою
Протокол №1 від «28» серпня 2025 р

Завідувач кафедри

Погоджено з гарантом ОПП

 Володимир ГРУБНІК
 Валерія МАРІЧЕРЕДА

Схвалено предметно-циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Голова предметної циклової методичної комісії
з хірургічних дисциплін

 Василь МІЩЕНКО

Переглянуто та затверджено на засіданні
Кафедри _____

Протокол № ____ від _____

Завідувач кафедри

 Володимир ГРУБНІК

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<i>Денна форма навчання</i> <i>Вибіркова дисципліна</i>
Кредитів: 3	Спеціальність 222«Медицина»	<i>Рік підготовки: 6</i>
Годин: 90	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Семестри XI</i>
Змістових модулів: 1		<i>Лекції (0 год.)</i>
		<i>Практичні (30 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (60 год.)</i>
		<i>Форма підсумкового контролю – залік</i>

Програма ВИД «Захворювання печінки. Ехінокок печінки» визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

ВИД «Захворювання печінки. Ехінокок печінки» складається з 4-х кредитів ЄКТС (120 годин): у кожному кредиті по 10 аудиторних годин (2 практичних заняття по 5 годин) та 20 годин для самостійної роботи (СР) (2 теми по 10 годин); усього 40 аудиторних годин та 80 годин для СР. Програма ВИД стосується питань особливостей клінічного обстеження пацієнтів із захворюваннями печінки та паразитарними кістами печінки, сучасних методів діагностики та комплексного лікування даної категорії хворих. Особлива увага приділяється поглибленому вивченню принципів деонтологічного підходу у веденні хворого, методів всебічного обстеження та лікування пацієнтів, основ формулювання експертних заключень.

Предметом вивчення ВИД «Захворювання печінки. Ехінокок печінки» є етика, методологія, методи наукового дослідження, етіологія захворювань, фактори ризику, патогенез, клінічні прояви, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування хворих.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні здобувачами анатомії людини, медичної біології, гістології, цитології та ембріології, патоморфології, фізіології, патофізіології, медичної і біологічної фізики, біоорганічної та біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, клінічної фармакології та клінічної фармації, пропедевтики внутрішньої медицини, інфекційних хвороб, загальної практики (сімейної медицини), гастроентерології, гематології, загальної хірургії, що передбачає «вертикальну» інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1. Мета та завдання ВНД «Захворювання печінки. Ехінокок печінки»

Метою є здобуття та поглиблення знань, вмінь, навичок та інших компетентностей, необхідних у професійній діяльності, формування навичок з науково-дослідної роботи, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну медицину й інші сфери життя суспільства.

Основними завданнями ВНД є:

- 1) засвоєння основних принципів діагностики при захворюваннях печінки різної етіології;
- 2) опанування заходів з надання допомоги хворим з інфекційними, метаболічними, автоімунними захворюваннями печінки;
- 3) засвоєння знань з інтерпретації динаміки печінкових проб в залежності від ступеня важкості перебігу хронічних гепатитів та цирозів печінки;
- 4) засвоєння знань з комплексу лікувально-діагностичних заходів при інфекційних та неінфекційних захворюваннях печінки;

- 5) оволодіння методологію обстеження хворого при гепатитах та цирозі печінки різної етіології;
- 6) набуття практичних навичок з надання першої медичної допомоги при печінковій комі;
- 7) засвоєння знань з основ діагностики та надання допомоги при печінковій недостатності;
- 8) засвоєння знань з надання допомоги на різних стадіях портальної гіпертензії;
- 9) формування морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів, сформульованим у термінах результатів навчання)

Опанування дисципліни забезпечує набуття здобувачами наступних **компетентностей**:

- 1) *інтегральна компетентність*: здатність виявляти та розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку й інноваційну діяльність у галузі медицини;
- 2) *загальні компетентності (ЗК)*, за шифрами ЗК.1; ЗК.2; ЗК.3; ЗК.4; ЗК.5; ЗК.6; ЗК.7 (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік загальних компетентностей та відповідних їм шифрів

Шифр	Характеристика загальної компетентності
ЗК.1	Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівня
ЗК.2	Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права
ЗК.3	Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК.4	Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті
ЗК.5	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї
ЗК.6	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
ЗК.7	Вміння планувати та управляти часом

- 3) *спеціальні (фахові, предметні) компетентності*, за шифрами СК.1; СК.2; СК.3; СК.4; СК.5; СК.6; СК.7; СК.8; СК.9; СК.10 (табл. 2).

Таблиця 2

Перелік спеціальних компетентностей та відповідних їм шифрів

Шифр	Характеристика спеціальної компетентності
СК.1	Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини, майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти
СК.2	Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медицини
СК.3	Здатність розробляти та управляти науковими проектами у сфері медицини
СК.4	Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини відповідно до цілей та завдань наукового проекту
СК.5	Володіння сучасними методами наукового дослідження

СК.6	Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження
СК.7	Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві
СК.8	Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я
СК.9	Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів
СК.10	Організувати та реалізувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом

Результата навчання (РН): відповідають шифрам РН.1; РН.2; РН.3; РН.4; РН.5; РН.6; РН.7; РН.8; РН.9; РН.10; РН.11; РН.12; РН.13; РН.14; РН.15; РН.16; РН.17.

Інтегративні кінцеві результати навчання, формуванню яких сприяє той чи інший змістовий модуль (ЗМ), наведені у табл. 3.

Таблиця 3

Перелік результатів навчання

Шифр	Результати навчання
РН.1	Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування
РН.2	Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема
РН.3	Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо
РН.4	Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення
РН.5	Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження
РН.6	Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних
РН.7	Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини
РН.8	Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності
РН.9	Винаходити та обґрунтовувати нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини
РН. 10	Впроваджувати та використовувати результати наукових досліджень у медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві
РН.11	Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому
РН. 12	Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому відповідно до національних та міжнародних стандартів
РН. 13	Управляти роботою колективу студентів, наукових співробітників, колег, міждисциплінарної команди
РН. 14	Організувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток

PH. 15	Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення
PH.16	Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики
PH. 17	Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів

2. Структура ВНД «Захворювання печінки. Ехінокок печінки»

№ з/п	Назви тем	Денна форма навчання		
		практичні заняття (аудиторій)	СР	усього
1.	Печінка: топографія, будова, функції	5	5	10
2.	Основні лабораторні та інструментальні методи дослідження в гепатології	5	5	10
3.	ЖКБ	5	10	15
4.	Паразитарні кісти печінки, ехінокок печінки	5	5	10
5.	Аутоімунний гепатит	5	5	10
6.	Токсичні Хронічний гепатит.	5	5	10
7.	Алкогольна хвороба печінки	5	5	10
8.	Цироз печінки	5	10	15
Разом за ВНД		40	50	90
Усього годин		90		

3. Основні питання тем практичних занять, що розглядаються.

№ теми практичного заняття	Основні питання теми
1.	Печінка: топографія, будова, функції. Особливості метаболізму в печінці. Кровообіг печінки. Основні функції печінки. Вікові зміни маси печінки.
2.	Основні лабораторні та інструментальні методи дослідження в гепатології. Клінічне обстеження пацієнтів з захворюваннями печінки. Синдроми та методи обстеження в гепатології.
3.	ЖКБ , Клінічні Симптоми та перебіг ЖКБ . Лікування ЖКБ .
4.	Паразитарні кісти печінки . Суб'єктивні та об'єктивні симптоми паразитарні кісти печінки . Діагностичні критерії Паразитарні кісти печінки . Гістологічне дослідження біоптату печінки. Лікування паразитарні кісти печінки .
5.	Аутоімунний гепатит.

	Визначення та характер початку захворювання. Основні лабораторні маркери аутоімунного гепатиту. Інструментальні методи дослідження. Диференційна діагностика. Алгоритм дії лікаря при наданні медичної допомоги пацієнтам з аутоімунним гепатитом
6.	Токсичні Хронічний гепатит . Визначення , основні клінічні форми. Лабораторніпри Токсичні Хронічний Гепатит. Інструментальні методи обстеження . Диференційна діагностика Токсичні Хронічний гепатит. Основні дії лікаря при наданні медичної допомоги пацієнтам із Токсичні Хронічний Гепатит .
7.	Алкогольна хвороба печінки. Клінічні прояви. Лабораторні та візуалізаційні обстеження. Алгоритм дії лікаря при наданні медичної допомоги пацієнтам із алкогольним гепатитом (алкогольною хворобою печінки).
8.	Цироз печінки. Визначення і класифікація цирозів печінки. Ознаки печінкової недостатності. Портальна гіпертензія і асцит: діагностика та лікування.

4. Основні питання тем для самостійної роботи.

№ теми для СР	Основні питання теми
1.	Печінка: топографія, будова, функції. Анатомічна будова паренхіми печінки. Гістологічна будова печінки. Сегментарний розподіл печінки. Клітини печінки та їх ультраструктура.
2.	Основні лабораторні та інструментальні методи дослідження в гепатології. Критерії хвороб печінки. Класифікація функціональних проб печінки. Ендоскопічні методи дослідження в гепатології.
3.	ЖКБ , Клінічні Симптоми та перебіг ЖКБ . Основні діагностичні маркери ЖКБ . Лікування ЖКБ .
4.	Паразитарні кісти печінки . Суб'єктивні та об'єктивні симптоми паразитарні кісти печінки . Діагностичні критерії паразитарні кісти печінки . Гістологічне дослідження біоптату печінки . Лікування паразитарні кісти печінки .
5.	Аутоімунний гепатит. Хвороби, пов'язані з аутоімунним гепатитом. Класифікація аутоімунного гепатиту, заснована на профілі аутоантитіл. Особливості харчування та спосіб життя при аутоімунному гепатиті
6.	Токсичні Хронічний гепатит . Визначення , основні клінічні форми. Лабораторніпри Токсичні Хронічний Гепатит. Інструментальні методи обстеження . Диференційна діагностика Токсичні Хронічний гепатит. Основні дії лікаря при наданні медичної допомоги пацієнтам із
7.	Алкогольна хвороба печінки Дія алкоголю на структуру і функції печінкової тканини. Основні фактори, які збільшують ризик розвитку алкогольної хвороби печінки. Принципи лікування алкогольної хвороби печінки. Прогноз при наявності алкогольного гепатиту
8.	Цироз печінки. Основні етіопатогенетичні фактори розвитку цирозу печінки. Біохімічні механізми патогенезу печінкової недостатності. Патогенез клінічних симптомів цирозу печінки. Найважливіші синдроми при цирозі печінки

5. Методи навчання та методичне забезпечення.

Викладання дисципліни **на практичних заняттях** забезпечується методичними розробками для кожного практичного заняття, наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, навчальні фільми), інформаційним ресурсом кафедри, алгоритмами виконання практичних вмінь і структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Самостійна робота при вивченні питань ВНД забезпечується методичними розробками з СР, наочними засобами навчання (презентації, навчальні фільми), інформаційним ресурсом кафедри, тематикою самостійних завдань, алгоритмами самоконтролю знань і вмінь.

Проведення **підсумкового контролю** забезпечується методичними розробками для практичних занять та методичними розробками з СР, інформаційним ресурсом кафедри, системою тестового контролю, стандартизованими контрольними питаннями, структурованими алгоритмами контролю практичних вмінь.

6. Форми оцінювання:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;
- усна відповідь на стандартизовані питання за матеріалом поточної теми;
- розв'язування типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- підсумковий контроль.

7. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний контроль. Оцінювання успішності вивчення тем дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою. Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою.

Підсумковий контроль. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримують аспіранти (пошукувачи), які не мають пропусків лекцій і практичних занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

8. Рекомендована література.

Основна:

- 1.Хірургія: підручник/ Я.С.Березницький, О.В.Белов, Б.С.Запорожченко и ін.//Вінниця:Нова книга,2020.-528с.
- 2.Хирургические болезни: учебник/ Я.С. Березницкий, А.А. Вильцанюк, Н.Д Желиба и др.: под ред. П.Д. Фомина, Я.С. Березницкого. — к.: ВСВ «Медицина». — 2017. — 432 с.
- 3.Я.С. Березницкий, М.П. Захараш, В.Г. Мишалов. Хирургия. Том III (книга 1). Учебник. Днепропетровск: РВА «Дніпро-VAL», 2012. — 780 с.
- 4.Хірургія (базовий підручник) том 3 (книга 3 - суміжні спеціальності для хірургі-інтерна) Підручник / за ред. Г.В. Дзяк — Дніпропетровськ: РВА «Дніпро- VAL», 2014. — 828 с.
- 5.Хирургия. Том II. Учебник под ред. Я.С. Березницкого, М.П. Захараша, В.Г. Мишалова. - Днепропетровск, Днепр- VAL, 2011, 643 с.
- 6.Хірургія. Том II. Підручник за ред. Я.С. Березницького, М.П. Захараша, В.Г.,Мішалова.- Дніпропетровськ, Дніпр -VAL, 2007.
- 7.Лекції з госпіальної хірургії в 3 томах. За ред. В.Г.Мішалова. «Асканія», Київ, 2008.
- 8.Хірургія. Підручник за ред. М.П. Захараша, О.І. Пойди, М.Д. Кучера. Київ, «Медицина», 2014, 656 с.
- 9.Хірургічні хвороби. Підручник за ред. П.Г.Кондратенка. Х., «Факт». — 2006. — 816 с.
- 10.Хірургія. Навчальний посібник. Частина 1 за редакцією О.Б.Кутового. Дніпро, 2015, 287 с.
- 11.Хірургія: підручник/ за ред. Ковальчука А.Я. — Тернопіль: ТДМУ, 2010. — 1056 с.

Допоміжна:

- 1.Бойко В.В., Клименко Г.А., Малоштан А.В. Холедохолитиаз (диагностика и оперативное

- лечение). — Х.: Новое слово, 2008. — 216 с.
2. Кондратенко П.Г., Васильев А.А., Элин А.Ф. и др. Экстренная хирургия желчных путей. — ООО «Лебедь», 2005 — 434 с.
3. Методы исследования и манипуляции в клинической медицине. Под ред. Г.В. Дзяка и Я.С. Березницкого.- К.: Здоров'я, 1998.
4. Хирургия печени и желчевыводящих путей - Шалимов А.А., Шалимов С.А., Ничитайло М.Е., Доманский Б.В. — К.: Здоров'я, 1993 год — 512 с.
5. Ничитайло М.Е., Грубник В.В., Ковальчук А.Л. и др. Минимально инвазивная хирургия патологии желчных протоков. К.: Медицина, 2013.-296 с.
6. Ничитайло М.Е., Грубник В.В., Лурия И.А. и др. Видеоэндоскопическая диагностика и минимально инвазивная хирургия холелитиаза. К.: Здоров'я, 2005.-424 с.
7. Gallstone disease: diagnosis and management . NICE Clinical guideline [CG 188] 2014. доступно <https://www.nice.org.uk/guidance/cg188/chapter/1-recommendations/>

Інформаційні ресурси:

1. Сайт кафедри хірургії №2: <https://info.odmu.edu.ua/chair/surgery2>
2. Міністерство охорони здоров'я України: <http://moz.gov.ua/>
3. Національна наукова медична бібліотека України: <http://www.library.gov.ua/>
4. Центр тестування МОЗ України: <http://testcentr.org.ua/>
5. Англomовний веб-ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я: <http://www.medscape.com>
6. Англomовна текстова база даних медичних та біологічних публікацій: <http://www.pubmed.com>
9. Англomовний веб-ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я: <https://emedicine.medscape.com/pulmology>